

“ปลุกหญ้าทะเล” เพื่อพะยูนฝูงสุดท้าย ที่ทะเลตรัง

ผศ.ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

รู้จักหญ้าทะเล

- ทัวโลกพบหญ้าทะเลตามมหาสมุทรต่าง ๆ ทั้งสิ้น 59 ชนิด 12 สกุล
- ประเทศไทยพบ 13 ชนิด 7 สกุล ใน 19 จังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และอันดามัน
- พื้นที่หญ้าทะเลในประเทศไทยประมาณ 159,829 ไร่ (255.7 ตร.กม.)
 - ฝั่งทะเลอันดามันมีพื้นที่หญ้าทะเล 99,633 ไร่
 - ฝั่งอ่าวไทยมีพื้นที่หญ้าทะเล 60,196 ไร่
 - จังหวัดตรังมีพื้นที่หญ้าทะเล 33,0600 ไร่ (12 ชนิด)

ชนิดหญ้าทะเลที่พบในประเทศไทย ๑๓ ชนิด

กลุ่มที่มีใบแบนยาวหรือใบกลมยาว ได้แก่

- หญ้าชะเงาใบยาว
- หญ้าต้นหอมทะเล
- หญ้ากุษชายทะเล
- หญ้ากุษชายเข้ม
- หญ้าชะเงาใบมน
- หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย
- หญ้าชะเงาเต่า
- หญ้าตะกานน้ำเค็ม

กลุ่มใบแบนสั้นรูปรี ได้แก่

- หญ้าใบมะกรูดหรือหญ้าอำพัน
- หญ้าชะเงาใบเล็ก
- หญ้าชะเงาใบใหญ่
- หญ้าชะเงาไส
- หญ้าชะเงาแคะระ

หญ้าชะเงาใบยาว

หญ้าชะเงาใบพั้นเลื่อย

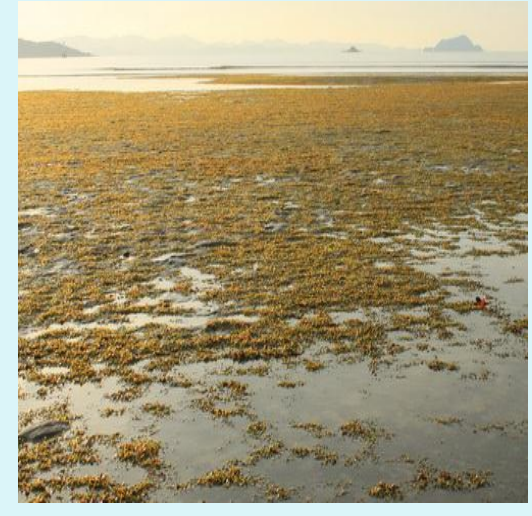
หญ้าชะเงาใบมน

หญ้าชะเงาเต่า

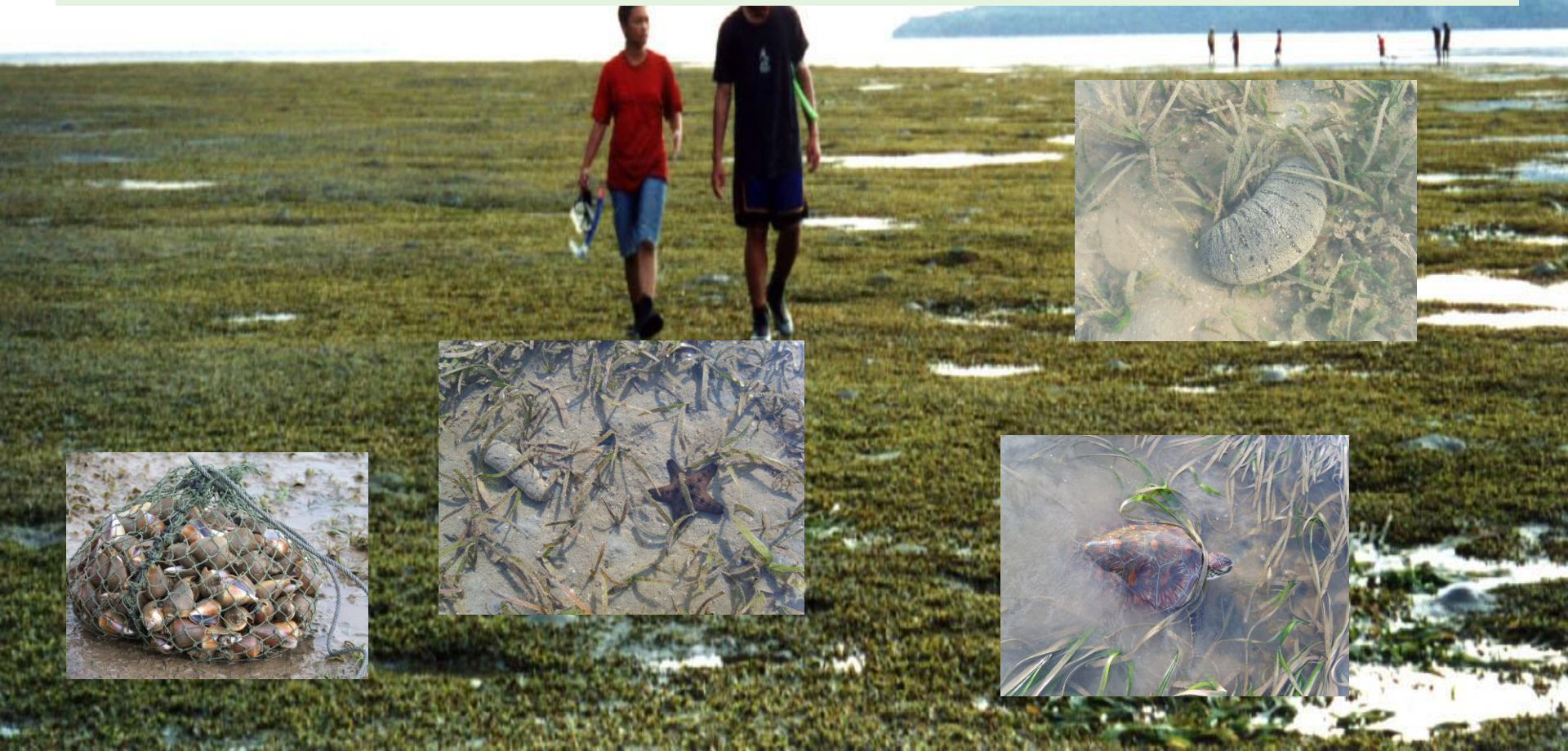
หญ้าต้นหอมทะเล

หญ้าใบมะกรูด

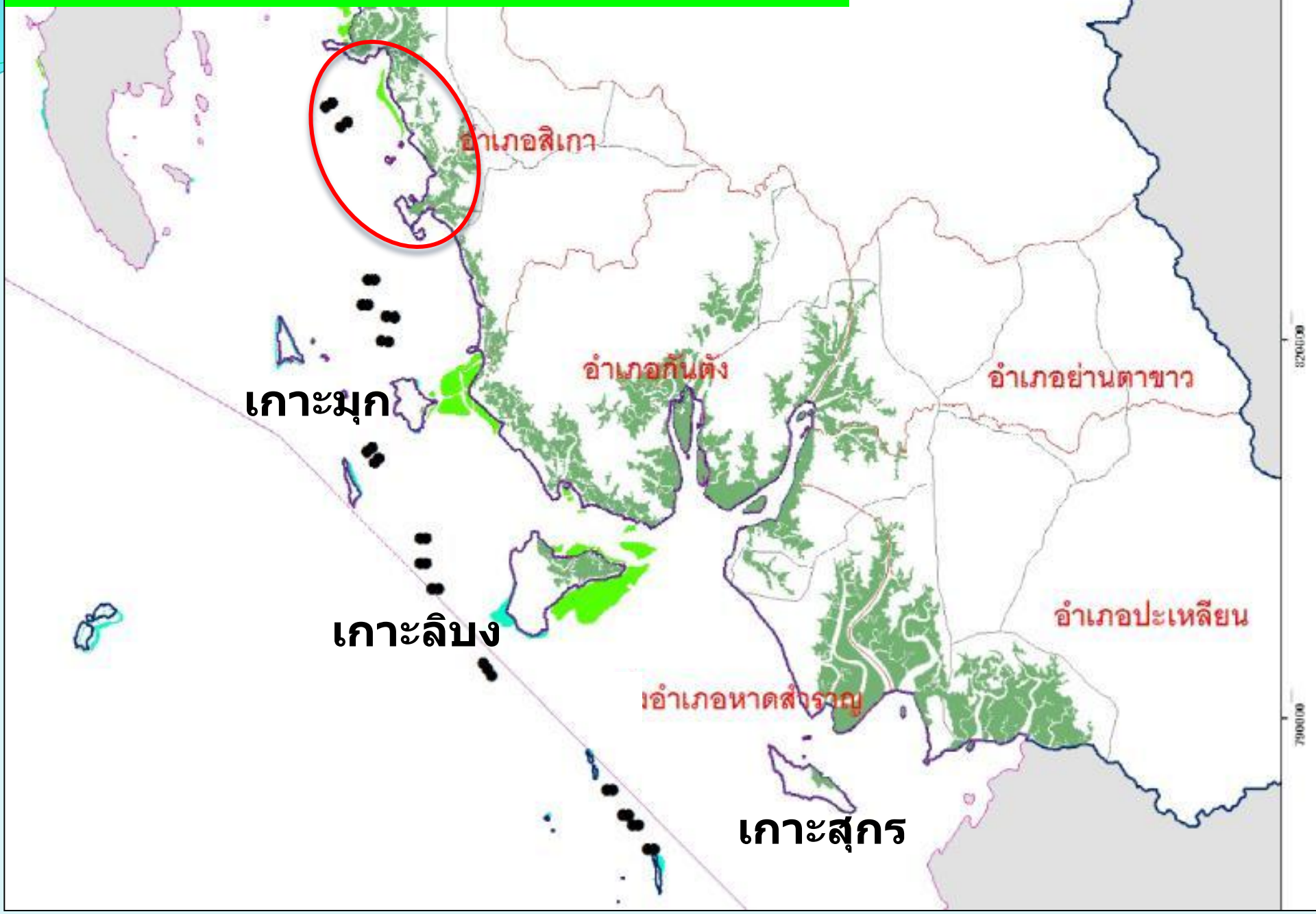
ความสำคัญและคุณค่าของหญ้าทะเล

- มูลค่าทางเศรษฐกิจจากการประมงในแนวหญ้าทะเล 42,131,535 บาท/ปี
- มูลค่าจากการท่องเที่ยวประมาณ 192,415,397 บาท/ปี
- มูลค่าในการดูดซับและกักเก็บคาร์บอนประมาณ 189,202,170 บาทต่อปี

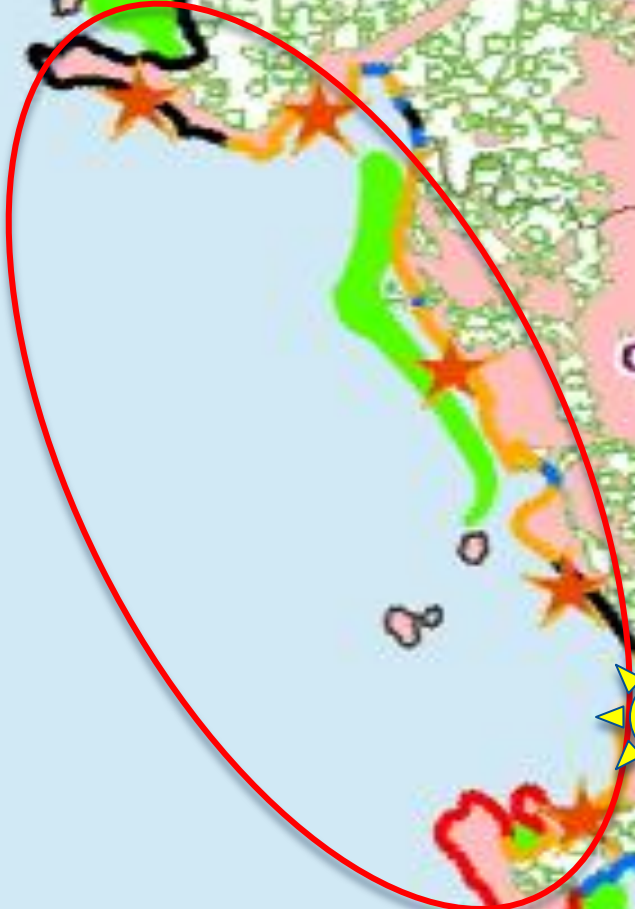
แหล่งหญ้าทะเลในจังหวัดตรัง

วัดตรัง

850000
820000
790000

แหล่งหญ้าทะเลในจังหวัดตรัง

ต.เขาไม้แก้ว

ต.บ่อหิน

อ.สิเกา

RMUTSV Trang Campus

ต.ไม้ฝาด

**“ในเมื่อหญ้าทะเลที่จังหวัดตรังอุดมสมบูรณ์
แล้วทำไม...เราจึงต้องปลูกหญ้าทะเลอีก”**

คำตอบสำคัญ....

เพราะที่ต้งมีพะยูน

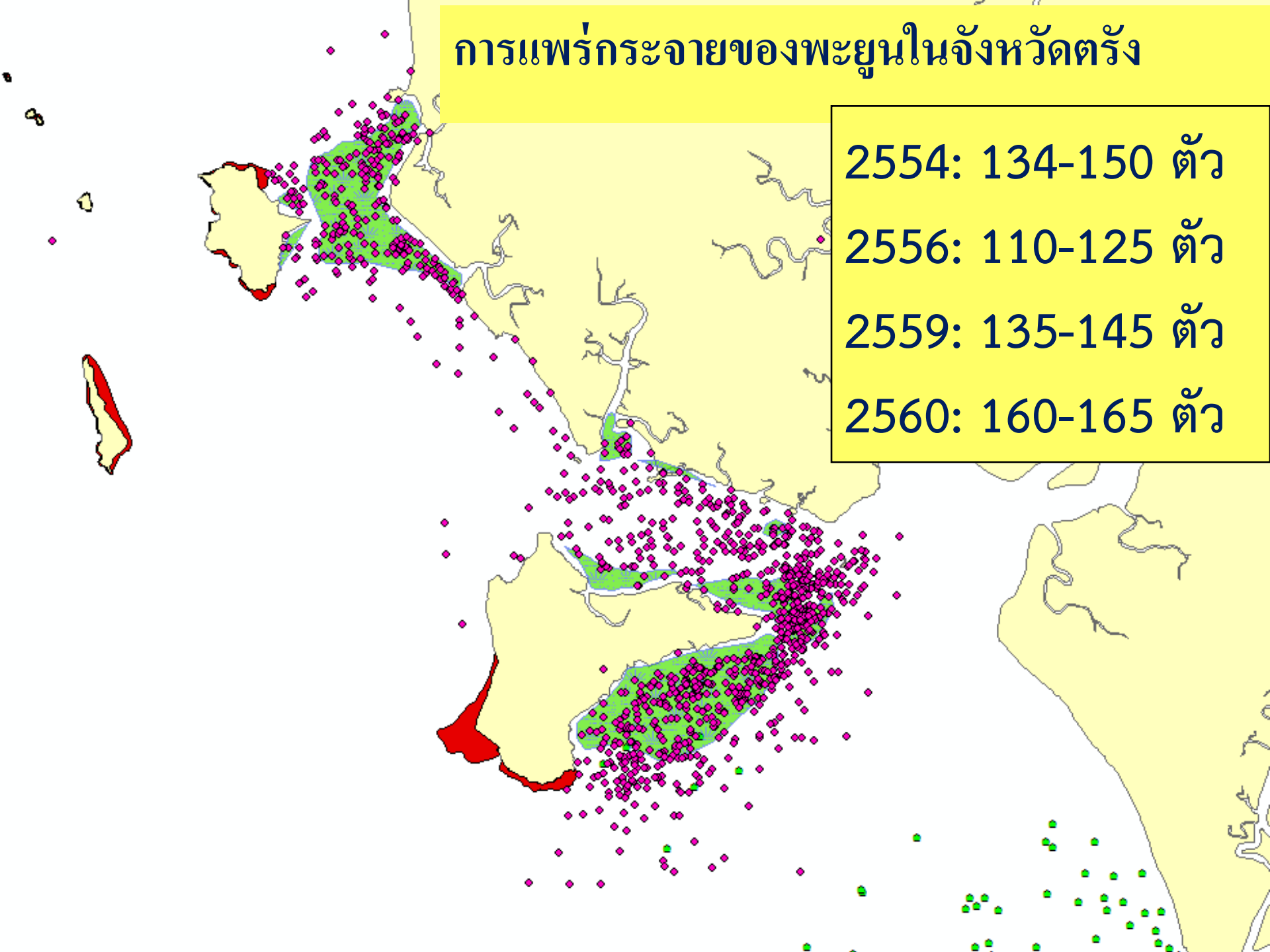
สถานการณ์พะยูนในประเทศไทยและจังหวัดตรัง

- พะยูนเป็นสัตว์ป่าสงวนของประเทศไทย ที่ขึ้นบัญชี CITES -1
- จังหวัดตรังมีพะยูนอยู่อาศัยมากที่สุด (165 ตัว ทั้งประเทศประมาณ 220 ตัว)
- แนวโน้มการตายของพะยูนเพิ่มขึ้นด้วยสาเหตุจากภัยธรรมชาติ กิจกรรมของมนุษย์
- มาตรการคุ้มครองพะยูนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

การแพร่กระจายของพะยูนในจังหวัดตรัง

2554: 134-150 ตัว
2556: 110-125 ตัว
2559: 135-145 ตัว
2560: 160-165 ตัว

ภัยคุกคามพะยูน

สิ้นนามิ

มรสุม

ขยะทะเล

การพยากรณ์จำนวนประชากรพะยูน

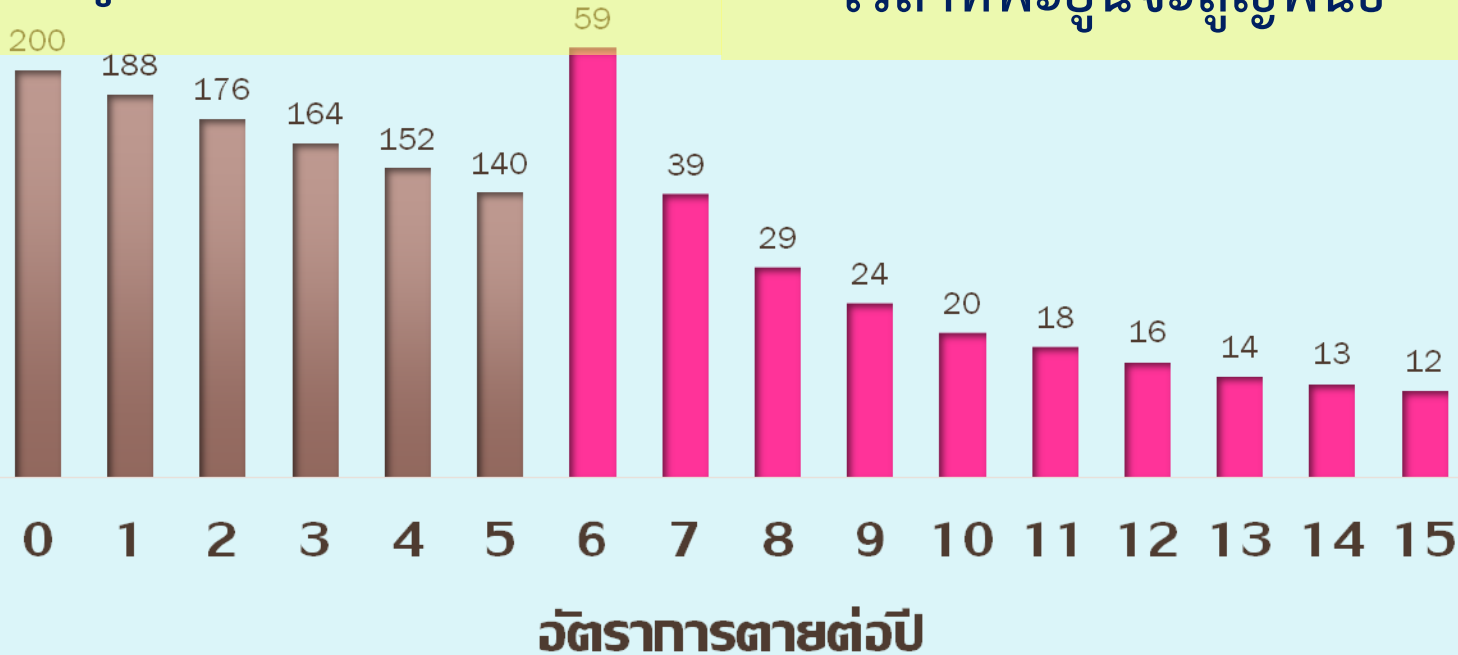
จำนวนประชากรตั้งต้น (ตัว) 150

อัตราการเพิ่ม 5%

อัตราการตายตามธรรมชาติ 1%

พะยูนที่เพิ่มขึ้นในระยะ 10 ปี

เวลาที่พะยูนจะสูญพันธุ์

ทำวิกฤติเป็นโอกาส...จากปี 2550

จังหวัดตรังเริ่มสนใจการอนุรักษ์พะยูน

- การออกประกาศควบคุมเครื่องมือประมงที่ส่งผลกระทบต่อพะยูน
ในบริเวณแหล่งหญ้าทะเล
- ภาคเอกชนสนับสนุนกิจกรรมรณรงค์เพื่ออนุรักษ์พะยูน
(สัปดาห์พะยูน โดยหอการค้าจังหวัดตรัง)
- เครือข่ายเฝ้าระวังของภาคประชาชน (ชมรมประมงพื้นบ้าน
จังหวัดตรัง)
- ภาคเอกชนนอกจังหวัดตรัง ให้ความสนใจการร่วมอนุรักษ์พะยูน
ผ่านกิจกรรมด้านรับผิดชอบต่อชุมชนสังคม (CSR)

ปี 2552 กิจกรรมปลูกหญ้าทะเลเริ่มมีความเห็นต่าง

- ขาดเทคนิคการแยกหญ้าทะเลจากแหล่งเดิม
- ชุมชนเริ่มปกป้องหญ้าทะเลของตนเอง
- นักวิชาการและ NGOs มีข้อสงสัย
- อัตราการรอดยังต่ำ

ปี 2553 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จึงต้องเข้าไปร่วมแก้ปัญหาให้จังหวัดตรัง

มุ่ง
แก้ปัญหา
เฉพาะหน้า

วิธีการปลูกหญ้าทะเล
สภาพที่เหมาะสมด้าน
สิ่งแวดล้อม
ติดตามอัตราการรอดตาย

สร้าง
ความรู้เพื่อ
เสริมเป้า
ของพื้นที่

การเพาะหญ้าทะเล
แหล่งปลูกที่เหมาะสม
การมีส่วนร่วมของชุมชน
ความหลากหลายใน
แหล่งหญ้าทะเล

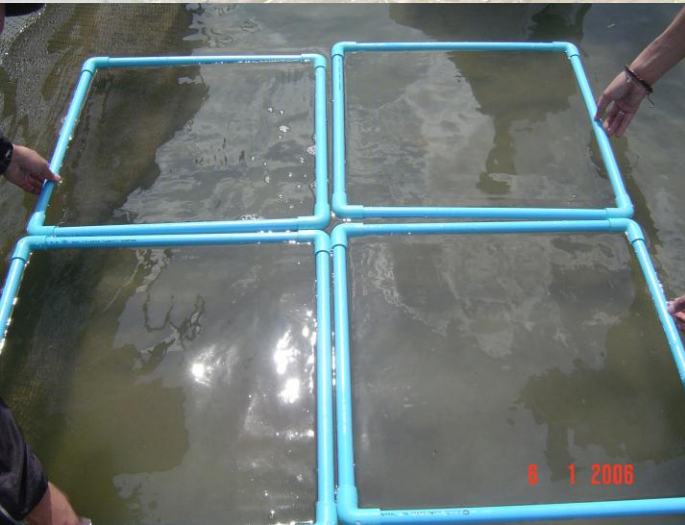
ส่งต่อ
ความรู้สู่
ชุมชน

ธนาคารต้นกล้าหญ้าฯ
สร้างกิจกรรมอนุรักษ์
สร้างเครือข่าย

งานทดลองเพาะปลูกหญ้าทะเล

การวิจัยการเพาะปลูกหญ้าทะเล

สร้างหุ้นส่วนในการทำงาน...

ภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

นักศึกษา มหาวิทยาลัย คณะ/อาจารย์

หอการค้า จ.ตรัง

ชมรมประมงพื้นบ้าน
จังหวัดตรัง

ภาคเอกชน/
องค์กรพัฒนา

ชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยง
ปลากระชังบ้านพรุจุด

เอกชน

มูลนิธิอานามัน

หน่วยงานภาครัฐ

ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ศูนย์วิจัยเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งตรัง

ผลผลิตด้านวิชาการและงานวิจัย ปี 2553-2560

- มีงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในฐาน ISI TCI มากกว่า 10 เรื่อง
- ผลิตนักศึกษา ป.เอก 1 คน ป.โท 2 คน
- งานวิจัยที่สร้างคุณค่าต่อจังหวัดตรัง
- บทความดีเด่น

Open Journal of Ecology, 2015, 5, 563-573

Published Online December 2015 in SciRes. <http://www.scirp.org/journal/oje>

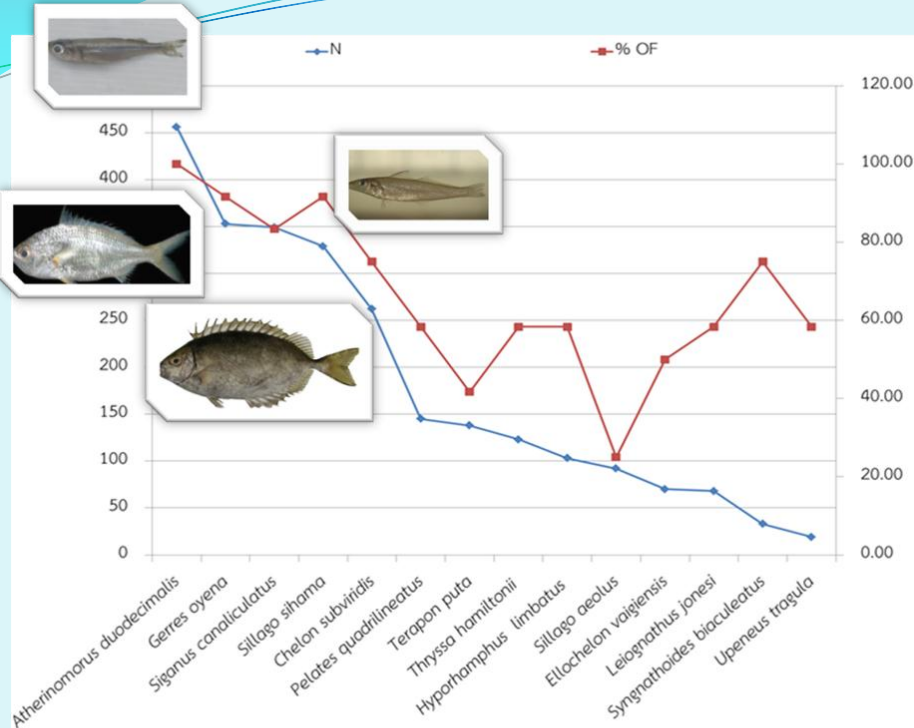
<http://dx.doi.org/10.4236/oje.2015.512047>

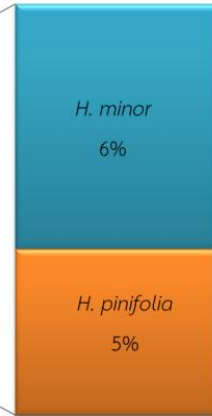
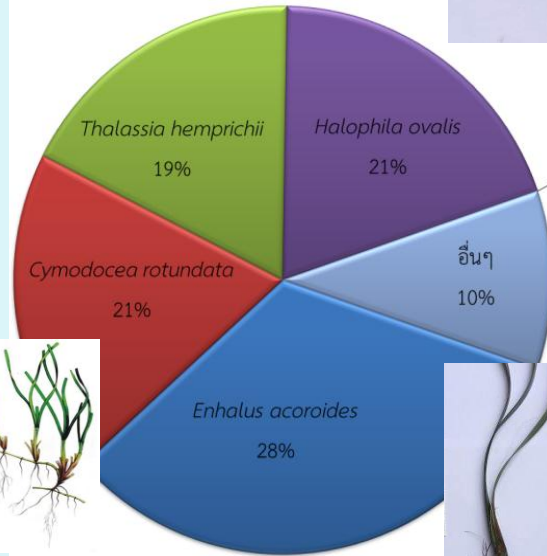
Fish Diversity and Fish Assemblage Structure in Seagrass Meadows at Sikao Bay, Trang Province, Thailand

Wikit Phinrub^{1,2*}, Bunyat Montien-Art¹, Jongkol Promya¹, Apinun Suvarnaraksha¹

Seagrass diversity, Sikao Bay, 6 sp.

The dominant species (N) and occurrence frequency (%OF) of fish in seagrass beds.

Effects of habitat change from a bare sand/mud area to a short seagrass *Halophila ovalis* bed on fish assemblage structure: a case study in an intertidal bay in Trang, southern Thailand

หลักสูตรท้องถิ่น
พะยูนและหญ้าทะเล

ณัฐกิตา โรจนประศาสน์
ประเสริฐ กองทัญญู
วิภาวรรณ ดินนังวัฒนะ

โครงการวิจัยเรื่องกระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่อการอนุรักษ์พะยูน
อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่งจังหวัดตรัง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ขงประมงเทพนรินทร์ ประจำปี 2555-2556

สิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วม...

- เกิดชุมชนต้นแบบ ธนาคารต้นกล้าหญ้าทะเล
- กิจกรรมสนับสนุนปลูกหญ้าทะเลเกิดขึ้นต่อเนื่อง
- กิจกรรม “ปันโอกาส วาดฝัน อันดามัน” ปี2557 มทร.
- กิจกรรม วันทะเลโลก ปี 2556 กรม ทช.
- กิจกรรมค่ายต้นกล้าอันดามัน ปี 2559 มทร+ทช+CP
- เกิดกองทุนคนรักทะเลเพื่อพะยูน

ปีนจากศาลากลางขึ้น จันทามัน ๒๕๕๘

วันอาทิตย์ ที่ **19 มิถุนายน 2559**
 กิจกรรมวันทะเลโลก ที่ทะเลตรัง
 พบกับแชมป์ **The Rsiam**
 คนแรกของเมืองไทย
 สาวน้อยแห่งเมืองตรัง
 น้องตาล-ชยาพร อาร์สยาม
 ณ หาดคลองสน
 ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล
 ต.ปอหิน อ.สิเกา จ.ตรัง
 ร่วมกิจกรรมเพื่อทะเลตรังอาทิ
 +เก็บขยะชายหาด
 +ปล่อยพันธ์สัตว์น้ำ
 +ปลูกหญ้าทะเล

มาช่วย
ดูแลทะเล
ตรังกันนะ

กิจกรรมโดย...
เครือข่ายคนรัก

ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสังคม

- มีการปลูกหญ้าทะเลมากกว่า 200,000 ต้น พท. 100 ไร่
- หญ้าทะเลที่ปลูกอายุประมาณ 3 ปี พบมีการออกผลได้
- บริเวณที่มีการปลูกหญ้าทะเลพบร่องรอยพะยูนเข้ามากิน
- อ่าวสิเกา จังหวัดตรังมีพะยูนมาอาศัยตลอดทั้งปี
- ส่งต่อองค์ความรู้ให้เยาวชนและผู้สนใจมากกว่า 10,000 คน
- ทรัพยากรสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นในอ่าวสิเกา
- ชุมชนมีรายได้ทั้งจากการประมงและการท่องเที่ยวชุมชน
- มีชุมชนขยายผลทั้งในจังหวัดตรังและจังหวัดกระบี่
- นักเรียนในจังหวัดตรังทำโครงการด้านหญ้าทะเลต่อเนื่อง

 ทุกคนเป็นนักข่าวได้
NATION.net

โอดก แหวกเลตรัง

ปลูกหญ้าทะเลให้พะยูน

๑๕-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖
ณ อ่าวมฤตคง อ.สิเกา จ.ตรัง

Save the Dugongs

"เพื่อพะยูน...ไม่ให้สูญพันธุ์"

ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงของมหาวิทยาลัย

- เกิดชมรมรักษ์คูหยง ของหลักสูตรการจัดการประมง คณะวิทยาศาสตร์ ประมง ปี 2557

เกิดเครือข่ายนักเรียนและกลายเป็น นักศึกษาโควตาของมหาวิทยาลัย “ต้นกล้าอันดามัน รุ่น 1” (ปี 2559)

คนริมเล

“สร้างเมืองหลวงของพะยูน”

“พะยูนฝูงใหญ่ประมาณ 160 ตัว อาศัยอยู่ที่ท้องทะเลตรัง ข้อมูลทางวิชาการพบว่าพะยูนมีอัตราการเพิ่ม 5% ต่อปี และอัตราการตายตามธรรมชาติ 1% ต่อปี ดังนั้นการตายของพะยูนด้วยสาเหตุอื่นไม่ควรเกิน 4% ไม่เช่นนั้นพะยูนจะหายจากท้องทะเลตรัง และประเทศไทยในเวลาไม่เกิน 50 ปี”

คนริมเล

06-07-2017